
95 ÉVE SZÜLETETT GRABÓCZ MIKLÓS¹

Grabócz Miklós

(Budapest, 1927. március 8. – Budapest, 1974. február 3.)

zeneszerző,

a Magyar Rádió népzenei rovatának negyed századon át szerkesztője, vezetője

I.

GRABÓCZ MIKLÓS ZENESZERZŐ ÉLETÚTJA

[Révai Új Lexikona, Babits kiadó, 2001]

1945–1951: a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán Kókai Rezső (zeneszerzés) és Wehner Tibor (zongora) tanítványa volt két szakon.

1951-től a Magyar Rádió Népzenei rovatának munkatársa, majd 1959-től – haláláig – vezetője. (Zenei rendezőként is sokat tevékenykedett.)

1964 és 1969 között a MR Zenei Főosztály Szórakoztató Zenei Rovatának is vezetője, a rovat megszűntéig. 1970-ban nívódíjat kapott, 1973-ben a „Népművelés kiváló dolgozója” kitüntetést nyerte el.

Főiskolás korától a népi muzsika elkötelezett gyűjtője, feldolgozója. Képzettségét, sokoldalú tehetségét alkotói alázattal érvényesítette a népi hangszeres muzsika szolgálatában, propagálásában, elterjesztésében. Tevékenyen részt vett népzenei tanácskozásokon, konferenciákon.

¹ Közreadta: Grabócz Márta

Az 1960–1970-es években kialakuló népihangszer-kultusz egyik elindítója. A Nemzetközi Népzenei Tanács tagjaként gyakran képviselte a magyar népzene ügyét a nagyvilágban.

Rádiós-népzenei munkájában a nevéhez fűződik többek között: a magyar hangszeres zene, pl. a verbunkos újraélesztése és a régi 17-18. századi dallam gyűjtemények (Pálóczi Horváth Ádám énekei, Apponyi-gyűjtemény, Sárospataki Melodiárium, Domokos Pál Péter gyűjtései – trencsényi magyar táncgyűjtemény stb.); majd később a székely és magyar népdalok, cigánydalok gyakran eredeti stílusú kamarazenei feldolgozása, bemutatása a rádióban; a falukutató munka; falusi műsorsorozatok, falusi énekesek, kórusok bemutatása a mikrofon előtt. Ezen törekvése segítette a fiatalok autentikus népzenei mozgalmának későbbi kibontakozását. Egy zeneszerzőkből és előadóművészekből álló kisebb alkotógárda bevonásával népzenei alkotóműhelyt is teremtett a Rádióban. Énekeseket, zenekarokat korrepetált, sőt, felvételeinek egy részét, mint zenei rendező, maga készítette. Igen nagy szerepe volt a Magyar Rádió népzenei hangjának kialakításában, nemcsak mondanivaló és stílus szempontjából, de akusztikailag is.

Művei elsősorban népzenei feldolgozások, régi táncdallamok, népi dallamok és népdalok feldolgozásai zenekarra, népi zenekarra, kamaraegyüttesre, illetve népi zenekari vagy szólóhangszeres kísérettel; karakterdarabok zenekarra, kantáták, ifjúsági zenés darabok, gyermekkórusok, tömegdalok.

Zeneszerzőként főként az alábbi műfajokban alkotott:

1/ Régi néptáncdallamok zenekari, népi zenekari vagy kamaraegyüttesre történő feldolgozása adott források alapján: pl. „Madocsai táncok” (népi zenekarra, 1960); „Régi magyar táncok a 18. századból” fúvósötösre és csembalóra, 1962, kiadva: Bärenreiter, 1972); „Rozsnyói magyar tánc” (1964); „Nyugat-dunántúli táncok” (népi zenekarra); Esztergomi táncok a 18. századból (népi kamaraegyüttesre).

2/ Régi népi dallamok vagy népdalok feldolgozásai kamarazenei vagy szóló hangszeres kísérettel, pl.: Két verbunkos-dal: „A reményhez” (Kossovits-Csokonai nyomán), 1958, énekszóló, klarinét, cselló, cimbalom; „Tartózkodó kérelem” (Pfeifer-Csokonai nyomán) - énekhangra, fuvola és csembaló-

kísérettel, 1963; „Szerelmesdalok a 18. század végéről” (a Sárospataki Melodiárium, 1792, és Pálóczi Horváth Adám gyűjteménye alapján) – mezzoszoprán hangra és kamaraegyüttesre; „Három bakonyi bányászdal” (népdalok nyomán, énekszólóra és zenekarra, 1962/1973); „Két székely népdal” énekszólóra és furulya, gitár, cselló együttesére (1973); egyik legeredetibb, legújított ciklusa a „Szépkenyerűszentmártoni dalok” (hat dal) női hangra és fuvolára (1971).

3/ Kantáták: „Szüreti kantáta” (Weöres Sándor szövegével) – két szólóhangra, vegyeskarra, szimfonikus zenekarra (1952); „Világok mozgatója” (Várnai Zseni szövegére), bariton-szólóra, vegyeskarra és szimfonikus zenekarra (1959); „Köszöntő” (Kapuvári Béla szövegére) mezzoszólóra, vegyeskarra és zenekarra (1958).

4/ Ifjúsági musical: „Utolsó padban” (Halasi Mária szövegére, Tarbay Ede verseivel), Gyermekszínház és MR, 1968; és ifjúsági rádiójáték-zenék: (Bozó László és Hárs László szövegeire, „Ferkó, a sztár” (1962); „Kincskeresők” (Kótzsián Katalin szövegére, 1962).

5/ Gyermekkorosok (zenekari vagy zongorakísérettel): „A táborban” (Kapuvári Béla szövege, 1958); „Tücsök-dal” (Kapuvári Béla szövege, 1962); „Természetjáró induló” (Kapuvári Béla szövege, 1960), „Együtt menetelünk” stb.

6/ Karakterdarabok zenekarra: „Musica leggiera per orchestra” (1958), „Gimnasztika”, „Incselgő rigócska”, „Szórakoztató muzsika zenekarra”.

7/ Egyéb népdal- és cigánydal-feldolgozások szólóra, népi zenekari kísérettel (kb. 50 darab).

II. GRABÓCZ MIKLÓS: NÉPZENE A RÁDIÓBAN (1957)²

A népzene és a Rádió viszonyának nemzetközi áttekintése

Népzene alatt nagy általánosságban a szájhagyomány útján nemzedékről nemzedékre szálló zenekultúrát értjük, amely egy-egy földrajzilag meghatározott zárt közösség sajátja, és amelynek kialakulása kollektív módon, tehát alkotó egyének közbejötté nélkül történik. Miután napjainkban a civilizáció rohamos terjedésével a zárt közösségi életforma még Afrika és Ázsia legeldugottabb területein is oldódóban van, a szorosán vett népzene is tűnőben van világszerte.

Bármennyire hívei vagyunk a társadalmi és gazdasági haladásnak, a népi kultúráknak korunkban tapasztalható sorvadását humánus kulturális szempontból feltétlenül szegényedésnek kell tekintetni. Mindez nem konzervativizmus, nem nosztalgia elmúlt idők után, hanem reális felmérése annak a tipizálódásnak, kommercializálódásnak, amely ma a világ zenei életében végbemegy. *A világ népeinek zenéje, amely évezredekken keresztül sok-sok ezer patakocskában, folyócskában csörgedezett, lassanként egyetlenegy nagy csatornába egyesül, ahol megszűnik minden eredetiség, minden népi, nemzeti sajátosság. Ez a csatorna pedig pillanatnyilag nem más, mint az európai, amerikai sláger vagy varieté zene mindent elsöprő áradata.* Ez a folyamat különösen élesen jelentkezik például egyes, egyik napról a másikra civilizálódó ázsiai, afrikai népeknél: az ősi népzene minden átmenet nélkül a slágerzene formáiba és ritmusképleteibe szorítva jelenik meg, ami persze a mi fülünk számára ahelyett, hogy egzotikus vagy eredeti lenne, inkább nevetségesen hat (Ghana, Indonézia stb.)

A haladás azonban éppen olyan objektív valóság, mint az említett szegényedés. A szájhagyomány útján terjedő zárt közösségben virágzó zenekultúra fogyatkozása éppen úgy meggátolhatatlan, mint ahogyan a rádiózás, televíziózás világhálózatának kiépülése törvényszerű folyamat. A mélyben munkálkodó gazdasági, társadalmi erők fölött *a felszínen ugyanis a rádiózás, televíziózás gyakorolja a legközvetlenebb hatást a népi kultúrák bomlasztására.*

² [ANGOL NYELVEN: „Folk Music Developments in the Hungarian Radio”,
By Miklós Grabócz in: Journal of the International Folk Music Council Vol. 11 (1959), pp.
81-82 (2 pages) Published By: Cambridge University Press <https://doi.org/10.2307/834870>
<https://www.jstor.org/stable/834870>

Az UNESCO tájékoztatási osztálya, amelynek egyik fő feladata a gazdaságilag elmaradott országok rádiózásának, televíziózásának patronálása, felismerte azt az ellentmondást, amely a rádiózás civilizációterjesztő pozitív hatása és a népi, nemzeti kultúrára gyakorolt negatív hatása között fennáll. Éppen ezért az UNESCO Rádió egyrészt, a saját hatáskörén belül, eredeti népzenei felvételeket, hanglezkiadványokat készített különböző népek zenéjéről, és ezeket világszerte propagálja, másrészt a Nemzetközi Népzenei Tanácson keresztül igyekszik a világ különböző rádióira hatást gyakorolni, hogy azok minél nagyobb erővel vegyenek részt saját népeik, illetve más népek eredeti népzenejének hangrögzítésében és ezeknek hallgatóságuk körében való propagálásában.

A rádióknak tehát felelősségük és kötelezettségük van a népzenevel szemben, függetlenül hallgatóságuk pillanatnyi igényétől és érdeklődésétől. Ez a kötelezettség egyformán érvényes különböző világrészek, országok, népek folklórja és a saját nemzeti népi kultúra irányában.

A népzene és az egyes rádiók viszonya függ az illető ország társadalmi és az ezzel párhuzamos kulturális fejlettségi fokától. A gyarmati sorból éppen felszabadult államok rádióinak más népzenei feladatai vannak, mint az európai rádióknak. Ugyanakkor lényegesen különbözik az egyes európai rádiók népzenei munkája is egymástól, különösen Nyugat- és Kelet-Európa viszonylatát tekintve. Tudjuk például, hogy Nyugat-Európában az angol, skandináv, az osztrák, a svájci és egyes német adók végeznek számottevő népzenei munkát, míg Olaszországban alig van, Franciaországban pedig egyáltalán nincs a saját népzenejükkel foglalkozó rendszeres szerkesztés. Tudomásunk van arról, hogy több állomásnál, de különösen az észak-német rádióknál tudatosan használják a saját és külföldi népzene a slágerzene ellensúlyozására, tudatosan nevelik hallgatóságukat a néphagyományok ismeretére és megbecsülésére. Franciaország és Olaszország helyzete talán annyiban magyarázható, hogy *a francia chanson és az olasz népies dal még ma is virágzik, így tömegzene-kultúrájukat nem kell közvetlenül féltetniök az elnemzetietlenedéstől.* A nyugat- és kelet-európai rádiós népzene az különbözteti meg döntően, hogy Kelet-Európában általában még számottevő közönségigény van népzeneire, illetve népies műzenére, – ilyen igényről Nyugat-Európában nem beszélhetünk. *A kelet-közép-európai népeknél még jelentős élő folklór is fellelhető, és ez a tény egyéb feladatokat is ró e népek rádióira.*

A szocialista országok rádióinál a népzenei szerkesztés sajátos folyamaton ment keresztül az utóbbi másfél évtizedben. A hidegháború válságos éveiben a

szocializmust építő országok érthetően kulturális téren is igyekeztek magukat elkülöníteni a nyugati, különösen az amerikai szellemi terméktől. Zenei téren főleg a nyugati slágerzene befolyása ellen kellett küzdeni, ennek pótlására szinte természetellenesen előtérbe került a népi nemzeti zene, amelyet mind a műzene, mind a tömegzene számára egyetlen kiindulási alapként jelöltek meg. A rádióban ez a tendencia a népzenei műsorok igényeket messze túlhaladó mennyiségében jelentkezett. A mennyiség természetesen a minőség rovására is ment, így azután érthető, hogy a politikai és kulturális feszültség oldódásával a nagyközönség mohón vetette rá magát arra, amitől addig elzárták, és a népzenevel szemben bizonyos csömört tanúsított. Ez a folyamat a különböző rádióknál különböző módon ment végbe, csak a fő vonások egyezők. Napjainkban körülbelül a helyére került a népzene problémája nálunk is és barátainknál is, a helyi viszonyoknak megfelelően.

Összefoglalásul elmondhatjuk, hogy az UNESCO és a Nemzetközi Népzenei Tanács munkája nyomán egyre jobban terebélyesedő mozgalom alakul ki a népzene rádiós jelentőségének nemzetközi tudatosításában. Felelős kulturális koncepciókkal rendelkező rádióknál *elengedhetetlen a rendszeres népzenei munka az általános emberi kultúra érdekében.*

A népzene helyzete a Magyar Rádióban

Grabócz Miklós a Magyar Rádió egyik értekezletén 1968-ban

Rádiókban több évtizedes hagyománya van az eredeti magyar népzene propagálásának és sugárzásának. Bartók és Kodály népzene tudományi munkássága és eredményei már a harmincas években tükröződtek rádiók műsorán. Ádám Jenő, dr. Molnár Imre, Zakál Dénes és még sokan mások voltak az úttörői ennek a jobbra ismeretterjesztő munkának. A rádió komoly segítséget nyújtott a harmincas évek végén az első magyar néprajzi hanglemezsorozat elkészítéséhez. (Szomorú tény, hogy mind a mai napig újabb ilyenfajta hanglemez kiadására nem került sor.)

A felszabadulás előtt eredeti népzene persze csak szórványosan jelentkezett a havi, heti műsorokban. Annál több „cigányzene”, magyar nóta szólalt meg adónk hullámhosszán.

A társadalom felsőbb rétegei, valamint a városi lakosság úgyszólván alig ismerte a magyar népzene, nem is igen tudott létezéséről. A XIX. század közepe táján kialakult városi népdal az ún. magyarnóta-kultúra (ami kb. az orosz énekelt „románcirodalom” magyar megfelelője) mint egyedül sajátosan magyar dalstílus élt a köztudatban. Ez a helyzet Kodály szerint úgy állhatott elő, „...hogy nálunk a XIX. században két folyamat esett egybe: annak a dalkultúrájának kialakulása, amely az európai XV–XVI. századnak megfelelője, és a néphagyomány megismerése. Tehát, mivel a városi népdal virágzása időben egybeesett a Herder nyomán lassanként nálunk is megindult néphagyomány kutatásával és ismertetésével, és mivel a gyűjtemények keverve közlik a kettőt (magyar nótát, népdalt): érthető a közönség tájokozatlansága...”.

A városi népdaltól teljesen függetlenül, vele alig érintkezve él tovább, falura szorulva, a régi magyar hagyomány egészen századunk első évtizedéig, amikor is Bartók Béla és Kodály Zoltán munkássága nyomán megindult a magyar népzene tudományos gyűjtése és megismertetése. Ez a folyamat – különösen, ami a népzene köztudatba vitelét illeti – még ma is tart, városi lakosságunk egy része még napjainkban is bizonyos mértékig idegenül áll a magyar népzenevel szemben.

A felszabadulás utáni években kifejezett tendencia [igény] alakult ki a népzene minél nagyobb mennyiségben való sugárzására és a magyar nóta bizonyos fokú korlátozására. Ez a tendencia alapjában helyes volt, de sok ügyetlenség, felesleges túlzás kapcsán számos buktatón keresztül jutottunk el a mai kielégítőnek mondható állapotig, amelyben a magyar nóta és a népzene arány minőségben és mennyiségben megfelel a követelményeknek.

A népzene a magyar nótával párhuzamosan, sőt egy-egy műsoron belül, bár szétválasztva, de egymásutánban jelenik meg a rádióban. Ebből az

következik, hogy a népzenei **anyag szórakoztatási értékének legalább olyan fokúnak kell lennie**, mint a vele szinte egy időben elhangzó magyar nótáénak. A népdal pedig ritkábban rendelkezik a közismertség, közkívánság olyan „hendikepjével”, mint a magyar nóta. **Ezért a népzenei anyagot közelebb kell hozni korunk követelményeihez, mind a művészi-technikai színvonalat, mind a műsorok tálalását illetően.**

A népzene szórakoztatási értékének megítélésénél a feldolgozás és az előadás kérdése kerül előtérbe.

Meddig tartja meg a népdalfeldolgozás tömegzenei jellegét, és mikortól válik műzenévé, amely már nem tekinthető objektív, bizonyos alkotószemélyiségtől független tömegműfajnak? Általánosságban kétféle népdalfeldolgozást különböztethetünk meg abból a szempontból, hogy a feldolgozó zeneszerző milyen céllal nyúl a népzenei anyaghoz.

Az egyik esetben a komponista a **saját mondanivalóját önti a népzenei anyagba**, a népdal csak bizonyos keret, alkalom a szerző szubjektív érzéseinek kifejezésére. Ilyenre a zeneirodalomban Haydntól Muszorgszkijon át egészen a modern komponistákig számtalan példát találhatunk. A másik esetben a **szerző egyéniségét a népzenei anyag alá rendeli**, munkája mindössze a dallam felöltöztetésére, valamilyen kísérettel való ellátására szorítkozik oly módon, hogy a dallam ne veszítse el eredeti karakterét, sőt a feldolgozás által még jobban kidomborodjék mondanivalója, kiteljesedjék szépsége. Ez utóbbi esetben is többféle lehet a feldolgozás módja, aszerint, hogy a szerző milyen céllal, milyen környezetben való megjelenés alkalmára öltözteti kiválasztott dallamát. Beethoventől napjainkig például sok feldolgozás született olyan céllal, hogy a népdalt hangversenydobogón való megszólaltatásra tegye alkalmassá. Ezek azonban, mint ahogyan a kórusfeldolgozások sem, nem tartoznak szerkesztésünk hatáskörébe.

A népdalokat a mai szükségletekhez alkalmazva a lehető legnépszerűbb, széles tömegek számára hozzáférhető módon kell sugározni a rádióknak, ezért legkézenfekvőbb a népdalokat a legelterjedtebb együttesekkel, népzenekarokkal megszólaltatni. Népi zenekarok mindenütt vannak hazánkban. Ezek az együttesek elégítik ki elsődlegesen a tömegek zenei igényeit. Népzenekaraink általában cigányzenészekből állnak, akikre az jellemző, hogy mindig azt muzsikálják, amit kívánnak tőlük, teljesen kielégítik környezetük zenei igényét. Így a városi zenész azt játssza, amit a városi ember, a falusi zenész pedig azt, amit a paraszt követel tőle. Ennek következtében városi népi zenekaraink, mint ahogyan városi lakosságunk, jócskán eltávolodnak a népzeneiől, és zömmel csak

népies műzene szerepel repertoárjukon. A vidéki, falusi zenekarok, melyek népzeneét is muzsikálnak, sajnos annyira alacsony színvonalon állnak, hogy rádiós szempontból alig jöhetnek számításba.

Ezért jobb híján a városi zenekarokat kell megtanítani népdalt muzsikálni. Ilyen együttesekre készült népdalfeldolgozásokra van szükség, mert a népdalokat nem tudják **öntevékeny** módon stílusosan megszólaltatni, mint ahogyan ezt a magyar nóta esetében teszik. A népdalok harmonizálása és előadásbeli követelményei egészen mások, mint az a harmonizálás és előadási gyakorlat, amelyet a népies műzenével kapcsolatban megszoktak.

A népi zenekarokra készült feldolgozások sajátos követelményeket támasztanak a szerzőkkel szemben.

Két alapvető adottságból kell kiindulni. Az egyik a népi zenekarok sajátos harmonizálási és előadási stílusa, a másik a népdalok hangnemükből és előadási stílusokból fakadó szintén sajátos harmonizálási lehetősége. **A jó népzenei feldolgozás e két, gyakran ellentmondó követelmény egészséges szintézisének megvalósításából áll.** A népi zenekari harmonizálás területén véleményünk szerint éppen úgy, mint a népi dallamformálódás esetében egy egészséges sablonszerűségnek kell kialakulnia, mert ez az alapfeltétele minden élő és virágzó tömegkultúrának. *A népdalfeldolgozások készítőinek tehát nem egyénieskedésre, újszerűségek kutatására, hanem éppen ellenkezőleg egy klasszikus, objektíven törvényszerű harmonizálási stílus kialakítására kell törekedniök.*

A rádió műsorára kerülő népdalok kiválasztása igen nagy figyelmet és hozzáértést igénylő feladat. Egy-egy népdalnak igen sokféle variánsa van: egyik faluban így ismerik, másutt másképp – ha kis eltéréssel is. A lehető legszebb, legjellemzőbb variáns kiválasztása és az adott típusból lehetőleg csak ennek az egynek sugárzása igen fontos a népszerűsítés szempontjából. Ha több hasonló variáns kerül műsorra, megzavarja a hallgatót, nem tudja, melyiknek higgyen. Míg ennek a kérdésnek komoly figyelmet nem szenteltünk, napról napra olvashattuk hallgatóink leveleiben, hogy ezt vagy azt a dalt megint kiforgattuk, nem úgy adtuk, ahogyan ő ismerte.

Népdalt nem lehet kottából tanulni, és ez vonatkozik úgy a zenekarokra, mint az énekes vagy hangszeres előadókra. A népzeneét csak egy bizonyos sajátos előadási stílus hozzáadásával lehet életre kelteni, e nélkül unalmassá, szinte élvezhetetlenné válik. A népdal eredeti, leghitelesebb előadásmódja ott él, ahol maga a népdal is virágzik: falun. Falusi énekesekkel, népművészekkel sugárzott műsoroknak nagy jelentőségük van a hiteles népi muzsikálás felszínén

tartásában és konzerválásában. Ezen túl a rádióknak a népdalok előadását olyan hivatásos előadóművészekre kell bízni, akik megőrzik a folklór eredeti sajátos stílusát, ugyanakkor művészi képességeik hozzáadásával élményt nyújtanak hallgatóságuknak, és mind műfajukat, mind saját személyiségüket becsempészik a közönség szívébe. Más szóval, népdalénekes sztárokra van szükség a népdal hatásos népszerűsítéséhez. Ilyenek sajnos elég kis számban vannak, ezért a rádióknak mindent el kell követni a népdalénekes-utánpótlás biztosítására.

Ami a népzenei műsorok tálalását, „eladását” illeti, *a népzenei szerkesztőnek arra kell törekednie, hogy minden műsor lehetőleg a legszélesebb rétegekhez szóljon.* Látszólag ebben a műfajban könnyű e követelménynek eleget tenni, hiszen a népzene lényegénél fogva minden társadalmi rétegnél visszhangra talál, nemigen akad magyar ember, akinek hazája népzenejével valamilyen minimális kapcsolata ne volna.

Azonban tisztában kell lennünk azzal, hogy ez a kapcsolat minden társadalmi rétegnél más és más természetű.

A rádióhallgatókat a népzenehez való viszony szempontjából nagy általánosságban a következő kategóriákba sorolhatjuk:

- vannak, akik „**élik**” a néphagyományt, zenei megnyilvánulásukra a népzene túlsúlya jellemző. Ezt a helyzetet országunk egyes vidékein a parasztság körében tapasztalhatjuk meg;
- vannak, **akikben él még** a néphagyomány, de kikerülve a falusi környezetből, vagy más társadalmi hatások folytán, igyekeznek örökölt kultúrájukat az új környezet kultúrájával felcserélni;
- vannak, különösen vidéki városi lakosságunk körében, akik már túlnyomórészt **magyar nótával élnek**, de ismerik a népzene is, és kisebb mértékben élnek is vele;
- vannak, akik **csak a népies műzenével élnek**, ezek számára a népzene egy-két közismert dallamtól eltekintve idegen;
- vannak olyanok, főleg az értelmiség körében, akiket kulturáltságuknál fogva csak magasabb rendű zenei alkotások érdekelnek, és bizonyos sznobizmusból lebecsülik a népzene is, elzárkóznak tőle;
- végül, szintén inkább az értelmiség köréből kerülnek ki olyanok, akik tudatosan érdeklődnek saját és külföldi eredeti népzene iránt.

Tisztán népzenei anyagból összeállított műsorok csak hallgatóságunk kisebb részéhez szólnak, szórakoztató, meglévő igényeket kielégítő módon. A másik rész az ilyenfajta anyagot vagy idegennek, vagy túlhaladottnak fogja tartani. Tehát, ha olyan műsorokat kívánunk sugározni, amelyek **maximális**

érdeklődésre tarthatnak számot, feltétlenül **kevernünk** kell egy műsoron belül a népzenei népies műzenével: különválasztás esetén a pusztán népzenei műsorok kevesebb vonzerővel hatnak.

A népies műzenével kapcsolatos munkát általában külön kell választani a szorosan vett népzenei munkától. A két műfajjal kapcsolatos szerkesztőmunka célját tekintve alapvető különbségeket mutat. Míg a népzenei jelentőségéből és viszonylag defenzív helyzetéből fakadóan minden erővel népszerűsíteni kell, addig magyarnóta-műsorainkkal szemben nem szükséges ilyen igényeket támasztani, hiszen ez az anyag amúgy is népszerű, sőt bizonyos fokig az ízlés rovására népszerű. Ezekkel a műsorokkal a Rádió elsősorban a hallgató igényét kívánja kielégíteni, illetve igyekszik hallgatósága ízlését olyan irányba terelni, hogy igénye ennek a műfajnak legelejtesebb termékeitől, a szentimentális kispolgári giccstől minél távolabb kerüljön.

A magyarnóta-irodalom ugyanis első korszakában igen pozitív hivatást teljesített. A XIX. század elején a nemzeti öntudatra ébredő városi polgárság ezekkel a dalokkal harcolt a mindent elöntő idegen, főleg német muzsika ellen. A magyar nóta tehát eleinte a múlt század nemzeti-forradalmi szelleméből táplálkozott és csak később, a nemzeti-forradalmi eszmék letűnével vált maga is dekadenssé, talajtalanná. A magyarnóta-szerkesztés ezért a műfaj főként régebbi, valóban művészi értékű, időtálló alkotásainak kihangsúlyozására törekszik – mert ilyenek is szép számmal akadnak –, elhallgatva az értéktelent, romboló hatásút.

A magyar nóta előadásbeli kérdései is igen problematikusak. A második világháborút megelőző évtizedekben kialakult e műfaj területén – úgy a népi zenekarok, mint az énekesek körében – egy modoros, szentimentális, úgynevezett „kávéházi” előadásmód. A magyar nótához kétségtelenül hozzátartozik egy bizonyos sajátos előadási stílus, amelynek nem kell feltétlenül rossznak és giccsesnek lenni, és amely nélkül a magyar nóta ízetlenné, jellegtelenné válik. A rádióban szereplő nótáénekesektől meg kell kívánni, hogy vetkőzzék le az olcsó hatásokra törekvő, érzelmeiket túlhangsúlyozó előadásmódot, és igyekezzenek az egyes dalok mondanivalóját bensőségesen és egyszerűen tolmácsolni. E feltételek megvalósítása egyik biztosítéka a magyarnóta-műsorok színvonalának.

III.

GRABÓCZ MIKLÓS FŐBB MŰVEI ÉS HANGLEMEZ FELVÉTELEI

Grabócz Miklós-Farkas Antal: Nyugat-dunántúli táncok (7:20)

Zrínyi Miklós Katonai Akadémia Fúvószenekara, vezényel: Ódry Árpád

Grabócz Miklós feldolgozás: Nyugat-dunántúli táncok (9:15)

A Magyar Rádió népi zenekara Lakatos Sándor vezetésével

TELJES LEJÁTSZÁSI LISTA MEGTEKINTÉSE (18 szám)

Grabócz Miklós feldolgozásai

- Duna Művészegyüttes népi zenekara
- © 1982 HUNGAROTON RECORDS LTD.

Kell a játék, a vidámság (2:32)

Grabócz Miklós: Kell a játék, a vidámság

Teleki Blanka Gimnázium Énekkara

© 1976 HUNGAROTON RECORDS LTD.

Grabócz Miklós: Madocsai táncok.

Magyar Állami Népi Együttes Zenekara, vezényel: Berki László

[Madocsai táncok - YouTube](#)

<https://www.youtube.com > watch>

(Hungaroton – SLPX 18020, 1974)

Liszt Ferenc: Hungarian rapszódiaák (Nos. 2, 13, 14, 15, 19)
Csárdás Macabre

Magyar Állami Népi Együttes Zenekara,
Vezényel: Albert István, Berki László
N°2 / XIII. Magyar rapszódia, No 13 (9'14")
(Feldolgozta: Grabócz Miklós)

<https://youtu.be/u4c-hrpWohg>

[Liszt - Hungarian Rhapsodies Nos. 2, 13, 14, 15, 19 - YouTube](https://youtu.be/u4c-hrpWohg)

A magyar dal évszázadai: Virágénekek,
népdalok Béres Ferenc (ének)

<https://youtu.be/keRhWu9kK3Y>

Kürthy Éva

Hét magyar cigánydal.
(Járóka Sándor és Boross Lajos zenekara)

<https://youtu.be/h3ihqUupzLo>

(Feldolgozta: Grabócz Miklós)

